

Open brief

door Vlaams Museumoverleg XL, Overleg Cultureel Erfgoed (OCE), ICOM België, Museumpass en FARO, Vlaams Steunpunt voor Cultureel Erfgoed

Museum Eperon d'Or moet blijven

Het nieuws dat het Izegemse museum Eperon d'Or per 1 januari 2026 de deuren moet sluiten, sloeg in als een bom. Dat het voltallige team zonder voorafgaand overleg wordt ontslagen en dat de collecties verweesd achtergelaten worden, is ongezien. Met deze open brief wil de Vlaamse en bij uitbreiding Belgische museum- en erfgoedsector zijn steun betuigen.

We - de directeurs en medewerkers van de erkende musea en hun koepelorganisaties uit Vlaanderen, verenigd in het Vlaams Museumoverleg XL, Overleg Cultureel Erfgoed, ICOM België-Vlaanderen, MuseumPass en FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed - staan als één blok achter dit bijzondere museum. Eperon d'Or getuigt al jaren van een uitstekende werking én bekleedt een unieke positie binnen het Vlaamse museale en erfgoedlandschap. De Vlaamse overheid erkent dit, en bevestigt dit trouwens jaarlijks met een substantieel subsidiebedrag.

We vragen dan ook met aandrang dat het lokale bestuur deze drastische beslissing herziet en de dialoog met het museumteam en het beleidsteam van de stad Izegem aangaat.

Een erkend museum is een kwalitatief hoogstaande publieke instelling

Waarom een sluiting een probleem vormt? Omdat musea, die erkend worden door de Vlaamse gemeenschap en de International Council of Museums (ICOM), het kwaliteitslabel 'museum' niet 'zomaar' of 'gratis' krijgen. Het zijn publieke instellingen, die van de maatschappij de opdracht ontvangen om het erfgoed van ons allen zorgvuldig

te bewaren, publiek te maken en door te geven aan de generaties van morgen. Erkende musea hebben een sleutelrol in de vorming van ons collectieve geheugen, dat ze samen met gemeenschappen in en rond het museum opbouwen.

ICOM definieert het in de recente internationale museumdefinitie (2022) als volgt: *“Een museum is een permanente instelling zonder winstoogmerk, in dienst van de samenleving, gericht op het onderzoeken, verzamelen, bewaren, interpreteren en tentoonstellen van materieel en immaterieel erfgoed. Musea zijn openbaar, toegankelijk en inclusief en bevorderen diversiteit en duurzaamheid. Ze werken en communiceren ethisch, professioneel en met participatie van gemeenschappen. Musea bieden een verscheidenheid aan ervaringen met het oog op educatie, genoeg, reflectie en kennisuitwisseling.”*

Dat geldt zeker voor Eperon d’Or, een museum dat bijna letterlijk door de Izegemnaar is gebouwd en waarvan de collecties en het immaterieel erfgoed al meer dan zestig jaar de geschiedenis en het imago van de stad mee bepalen. Izegem, dat is toch die stad die trots is op de generaties van lokale makers van schoenen en borstels, van ondernemers, en creatievelingen? Bovendien is dit museum een schoolvoorbeeld van industrieel erfgoed waarvoor bezoekers, onderzoekers en ondernemers met grote interesse naar Izegem afzakken. De erkenning van deze collectiebeherende organisatie als ‘museum’ bevestigt zijn status, zowel in Izegem als ver daarbuiten. Wanneer dit kwaliteitslabel wordt losgelaten, zijn er geen garanties meer voor het behoud en doorgeven van bijzonder erfgoed.

Collecties en immaterieel erfgoed blijven verweesd achter

Erkende musea hebben de *plicht* – ook door ICOM gestipuleerd – om het erfgoed te verzorgen, te bewaren en door te geven. Ze stellen daar alles voor in het werk.

En net die ethische regulering rond de deskundigheid en verantwoordelijkheid van musea maakt ze tot de betrouwbare, publieke instellingen die ze zijn. Voor overheden is *dat* de reden om erin te investeren en hun voortbestaan te garanderen. Voor private verzamelaars is *dat* het argument om gekoesterde en zorgvuldig opgebouwde collecties eraan over te dragen.

Collecties opbouwen en in bewaring geven: er gaan grote emoties mee gepaard. Tegelijkertijd is dit een zeer ‘rationele kwestie’, en dus een zaak van juridische contracten en bindende engagementen. Door te dreigen met de sluiting van het museum, beëindigt Izegem deze afspraken eenzijdig en doet het aan meervoudige contractbreuk. Het is volstrekt onduidelijk wat er met de collectie van het museum zal gebeuren; ook al omdat

delen van die collectie – zoals in elk museum – bestaan uit langdurige bruiklenen en schenkingen. Daar horen doorgaans allerlei rechten, plichten, voorwaarden en clausules bij, met betrekking tot het gebruik, het onderzoek en de opslag ervan.

Erfgoedwerk is mensenwerk

We willen als collectief van musea en erfgoedorganisaties tevens onze grote bezorgdheid uitdrukken over het lot van het museumteam. Erfgoedwerk is mensenwerk. Het is net het museumteam dat er met zijn jarenlang opgebouwde museologische expertise garant voor staat dat de collecties maar ook de lokale verhalen en tradities niet alleen op een professionele manier maar ook duurzaam het hoofd kunnen bieden aan de vele en snelle maatschappelijke en technologische uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden.

Wanneer we het bericht krijgen dat niet alleen een bijzonder museum de boeken moet toedoen, maar ook dat onze collega's letterlijk van de ene op de andere dag worden bedankt voor bewezen diensten, raakt dit ons diep. Het Izegemse museumteam zet zich met hart en ziel in voor 'hun' museum en collectie, met de grootste expertise.

Waar zijn de afsprakenkaders, codes goed bestuur?

Uit de zeer moedige communicatie van de stedelijke administratie blijkt bovendien dat het beleidsteam eveneens buitenspel werd gezet. Ook dat is een heel zorgwekkende situatie. Want hoe kan een museum, of eender welke publieke instelling, democratisch functioneren wanneer rollen en bevoegdheden tussen politiek, administratie, team, gemeenschappen en andere stakeholders niet helder zijn? Zijn deze bevoegdheden onvoldoende bepaald of afgesproken? Dat is verre van duidelijk.

Het toont alleszins aan dat er, zeker in financieel uitdagende tijden, nood is aan afsprakenkaders, een verankering en toetsing van de Code Goed Bestuur, een helder huishoudelijk reglement en afgebakende mandaten voor zowel politieke vertegenwoordigers, overheidsmedewerkers als museumteamleden. In het Charter *Musea in Dialoog met de samenleving. Actief, geëngageerd en wederkerig* dat het Vlaams Museumoverleg, ICOM België en FARO eerder dit jaar publiceerden, hameren we op deze principes. (<https://faro.be/publicaties/charter-musea-dialoog-met-de-samenleving-actief-geengageerd-en-wederkerig>)

Open de dialoog!

Het is duidelijk dat zich een zeer groot probleem stelt wanneer een erkend museum met één pennentrek wordt gesloten en ontmanteld. We vragen dan ook met aandrang dat het bestuur van de stad Izegem niet alleen terugkomt op zijn beslissing, maar ook de dialoog opnieuw aangaat met het beleidsteam, het museumpersoneel én de museumgemeenschap in ons land. We vragen dat het opteert voor de weg van het gezond verstand, van het juridische kader en van de democratische waarden

De huidige en toekomstige generaties danken u.

Vlaams
Museumoverleg

ICOM international
council
of museums
Belgium Flanders

FARO
Vlaams steunpunt voor
cultureel erfgoed